

Sygn. akt I ACa 1206/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 lutego 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący – Sędzia SA Maciej Dobrzyński (spr.)

Sędzia SA Marzena Konsek-Bitkowska

Sędzia SO (del.) Jolanta de Heij-Kaplińska

Protokolant: st. sekr. sąd. Aneta Walkowska

po rozpoznaniu w dniu 18 lutego 2015 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) S.A. w Ł.

przeciwko Szpitalowi (...) im. prof. dr med. J. B. Samodzielnemu Publicznemu Zakładowi Opieki Zdrowotnej w W.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie

z dnia 10 kwietnia 2014 r. sygn. akt II C 562/13

1. ***oddala apelację,***

2. ***zasądza od (...) S.A. w Ł. na rzecz Szpitala (...) im. prof. dr med. J. B. Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w W. kwotę 5400 (pięć tysięcy czterysta) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.***

I ACa 1206/14

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 5 lutego 2013 roku (...) S.A. z siedzibą w Ł. wniosła o zasądzenie od Szpitala (...) im. prof. dr med. J. B. Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w W. kwoty 485.705,25 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty oraz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

W dniu 11 marca 2013 roku Sąd Okręgowy w Łodzi wydał nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym, uwzględniając w całości żądanie pozwu.

W sprzeciwie od powyższego nakazu zapłaty strona pozwana podniosła w pierwszej kolejności zarzut niewłaściwości miejscowej Sądu Okręgowego w Łodzi, a ustosunkowując się merytorycznie do żądania pozwu wniosła o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powodowej spółki na swoją rzecz kosztów procesu według norm przepisanych.

Postanowieniem z dnia 22 kwietnia 2013 roku Sąd Okręgowy w Łodzi stwierdził swoją niewłaściwość miejscową i przekazał sprawę do rozpoznania Sądowi Okręgowemu Warszawa-Praga w Warszawie.

Na rozprawie w dniu 27 marca 2014 roku strona powodowa cofnęła pozew ze zrzeczeniem się roszczenia w części dotyczącej kwoty 725,57 zł i podtrzymała żądanie zasądzenia kwoty 484.979,68 zł z ustawowymi odsetkami od kwoty 485.705,25 zł od dnia wniesienia pozwu do dnia 18 kwietnia 2013 roku i od kwoty 484.979,68 zł od dnia 19 kwietnia 2013 roku do dnia zapłaty.

Wyrokiem z dnia 10 kwietnia 2014 roku Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 54.480,53 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 5 lutego 2013 roku do dnia zapłaty (pkt I), umorzył postępowanie w części dotyczącej żądania zasądzenia kwoty 725,57 zł (pkt II), oddalił powództwo w pozostałym zakresie (pkt III) oraz zasądził od (...) S.A. z siedzibą w Ł. na rzecz Szpitala (...) im. prof. dr med. J. B. Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w W. kwotę 2.958 zł tytułem zwrotu kosztów procesu (pkt IV).

Sąd I instancji oparł swoje rozstrzygnięcie na następujących ustaleniach faktycznych oraz rozważaniach prawnych:

Szpital (...) im. prof. dr med. J. B. Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w W. (dalej jako Szpital) zawarł z (...) sp. z o.o. z siedzibą w W. (dalej jako S.) w dniu 13 lutego 2009 roku umowę nr (...) (kontrakt serwisowy) o obsługę serwisową aparatury medycznej w okresie 36 miesięcy począwszy od 13 lutego 2009 roku. Szpital zobowiązał się do płatności zryczałtowanego wynagrodzenia za ww. usługi serwisowe w kwocie 13.409,83 zł brutto. W wykonaniu ww. umowy S. wystawił Szpitalowi faktury VAT o numerach: (...) z dnia 12 grudnia 2011 roku na kwotę 13.409,83 zł z terminem płatności 17 stycznia 2012 roku; (...) z dnia 11 stycznia 2012 roku na kwotę 13.409,83 zł z terminem płatności 16 lutego 2012 roku; (...) z dnia 28 lutego 2012 roku na kwotę 13.409,83 zł z terminem płatności 4 kwietnia 2012 roku. Strona pozwana nie zapłaciła na rzecz S. należności ujętych w ww. fakturach.

Pozwany zawarł z S. w dniu 23 listopada 2009 roku umowę nr (...) dzierżawy analizatora do białek specyficznych na okres do dnia 22 lipca 2012 roku, zobowiązując się do płatności czynszu dzierżawnego w kwocie 122 zł brutto miesięcznie. W wykonaniu ww. umowy S. wystawił Szpitalowi faktury VAT o numerach: (...) z dnia 5 grudnia 2011 roku na kwotę 122 zł tytułem czynszu dzierżawy za listopad 2011 roku, z terminem płatności 10 stycznia 2012 roku; (...) z dnia 4 stycznia 2012 roku na kwotę 122 zł tytułem czynszu dzierżawy za grudzień 2011 roku, z terminem płatności 9 lutego 2012 roku; (...) z dnia 3 lutego 2012 roku na kwotę 122 zł tytułem czynszu dzierżawy za styczeń 2012 roku, z terminem płatności 10 marca 2012 roku; (...) z dnia 5 marca 2012 roku na kwotę 122 zł tytułem czynszu dzierżawy za luty 2012 roku, z terminem płatności 10 kwietnia 2012 roku; (...) z 4 kwietnia 2012 roku na kwotę 122 zł tytułem czynszu dzierżawy za marzec 2012 roku, z terminem płatności 10 maja 2012 roku; (...) z dnia 3 maja 2012 roku na kwotę 122 zł tytułem czynszu dzierżawy za kwiecień 2012 roku, z terminem płatności 8 czerwca 2012 roku; (...) z dnia 5 czerwca 2012 roku na kwotę 122 zł tytułem czynszu dzierżawy za maj 2012 roku, z terminem płatności 11 lipca 2012 roku; (...) z dnia 4 lipca 2012 roku na kwotę 122 zł tytułem czynszu dzierżawy za czerwiec 2012 roku, z terminem płatności 9 sierpnia 2012 roku. Strona pozwana nie zapłaciła na rzecz S. należności ujętych w ww. fakturach.

Pozwany zawarł z S. w dniu 29 czerwca 2010 roku umowę nr (...) o dostawę odczynników na okres do 31 lipca 2012 roku, zobowiązując się do płatności wynagrodzenia. W § 7 ust. 2 umowy strony wykluczyły możliwość dokonywania przelewu wierzytelności powstałych w wyniku realizacji umowy bez pisemnej zgody Szpitala jako zamawiającego. W wykonaniu ww. umowy S. wystawił pozwanemu faktury VAT o numerach: (...) z dnia 21 grudnia 2011 roku na kwotę 1.950,66 zł z terminem płatności 26 stycznia 2012 roku; (...) z dnia 20 marca 2012 roku na kwotę 2.912,48 zł z terminem płatności 25 kwietnia 2012 roku; (...) z dnia 26 kwietnia 2012 roku na kwotę 2.545,52 zł z terminem płatności 1 czerwca 2012 roku. Strona pozwana nie zapłaciła na rzecz S. należności ujętych w ww. fakturach.

Pozwany zawarł z S. w dniu 2 maja 2011 roku umowę nr (...) o dostawę odczynników w okresie do 31 lipca 2012 roku, zobowiązując się do płatności wynagrodzenia. W § 10 ust. 2 umowy strony wykluczyły możliwość dokonywania przelewu wierzytelności powstałych w wyniku jej realizacji, bez pisemnej zgody Szpitala jako zamawiającego. W

wykonaniu ww. umowy S. wystawił pozwanemu faktury VAT o numerach: (...) na kwotę 11.209,41 zł z terminem płatności 28 grudnia 2011 roku; (...) na kwotę 725,57 zł z terminem płatności 1 lutego 2012 roku; (...) na kwotę 6.390,06 zł z terminem płatności 25 lutego 2012 roku; (...) na kwotę 1.786,68 zł z terminem płatności 4 kwietnia 2012 roku; (...) na kwotę 9.201,14 zł z terminem płatności 27 kwietnia 2012 roku; (...) na kwotę 714,36 zł z terminem płatności 10 maja 2012 roku; (...) na kwotę 1.931,44 zł z terminem płatności 1 czerwca 2012 roku; (...) na kwotę 6.720,87 zł z terminem płatności 1 czerwca 2012 roku; (...) na kwotę 564,15 zł z terminem płatności 13 czerwca 2012 roku; (...) na kwotę 1.128,30 zł. Strona pozwana nie zapłaciła na rzecz S. należności ujętych w ww. fakturach, z wyjątkiem faktury VAT nr (...) na kwotę 725,57 zł, która została opłacona w kwietniu 2013 roku.

Pozwany zawarł z S. w dniu 16 listopada 2011 roku umowę nr (...) o dostawę i montaż lampy do tomografu komputerowego, zobowiązując się zapłacić cenę w kwocie 342.000 zł brutto w sześciu miesięcznych równych ratach. W wykonaniu ww. umowy S. wystawił Szpitalowi w dniu 23 listopada 2011 roku fakturę VAT o numerze (...) roku na kwotę 342.000 zł, wskazując terminy płatności: 57.000 zł do dnia 22 grudnia 2011 roku, 57.000 zł do dnia 22 stycznia 2012 roku, 57.000 zł do dnia 22 lutego 2012 roku, 57.000 zł do dnia 22 marca 2012 roku, 57.000 zł do dnia 22 kwietnia 2012 roku, 57.000 zł do dnia 22 maja 2012 roku. Strona pozwana nie zapłaciła na rzecz S. należności ujętej w ww. fakturze.

Pozwany zawarł z S. w dniu 8 marca 2012 roku umowę nr (...) (kontrakt serwisowy) o obsługę serwisową aparatury medycznej w okresie 36 miesięcy począwszy od 8 marca 2012 roku. Szpital zobowiązał się do płatności zryczałtowanego miesięcznego wynagrodzenia za ww. usługi serwisowe w kwocie 15.000 zł brutto. W wykonaniu ww. umowy S. wystawił pozwanemu faktury VAT o numerach: (...) z dnia 10 kwietnia 2012 roku na kwotę 15.000 zł z terminem płatności 10 maja 2012 roku; (...) z dnia 7 maja 2012 roku na kwotę 15.000 zł z terminem płatności 6 czerwca 2012 roku; (...) z dnia 6 czerwca 2012 roku na kwotę 15.000 zł z terminem płatności 6 lipca 2012 roku; (...) z dnia 6 lipca 2012 roku na kwotę 15.000 zł z terminem płatności 5 sierpnia 2012 roku. Strona pozwana nie zapłaciła na rzecz S. należności ujętych w ww. fakturach.

Pozwany zawarł z S. w marcu 2012 roku umowę o naprawę analizatora, zobowiązując się do zapłaty wynagrodzenia. W wykonaniu ww. umowy S. wystawił Szpitalowi fakturę VAT o numerze (...) z dnia 30 marca 2012 roku na kwotę 3.742,56 zł z terminem płatności 5 maja 2012 roku. Strona pozwana nie zapłaciła na rzecz S. należności ujętej w ww. fakturze.

S. w 2012 roku miał około 1000 klientów działających na rynku medycznym, z czego prawie 80% stanowiły publiczne zakłady służby zdrowia, które z opóźnieniem regulowały swoje zobowiązania. Opóźnienia w płatnościach tak znacznej ilości klientów stanowiły problem dla władz spółki (...), które były zobowiązane do dbania o płynność finansową i osiągania wyników finansowych ustalanych przez S. (...), będącą udziałowcem (...) sp. z o.o. Władze spółki dążyły do wypracowania kompleksowych rozwiązań zapewniających płynność płatności jednostek sektora publicznego, nie będąc zainteresowanym występowaniem przeciwko poszczególnym klientom na drogę postępowania sądowego.

Już kilka lat przed 2012 rokiem S. współpracowała z (...) S.A. z siedzibą w Ł. (dalej jako M.), zawierając cyklicznie umowy sprzedaży wierzytelności i umowy poręczenia. W 2012 roku M. zaproponował S. zawarcie umowy o współpracy w zakresie analiz finansowych służb zdrowia i o udzielaniu poręczeń. Umowa ta była negocjowana przez strony przez kilka miesięcy, w wyniku analiz i negocjacji opracowano jej formularz, do którego załącznikiem był wzór umowy poręczenia. Strony umowy dążyły m.in. do tego, aby postanowienia umowy nie naruszały ustawowego zakazu dokonywania czynności prawnych prowadzących do zmiany wierzyciela samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej. W dniu 12 września 2012 roku między S. a M. zawarta została umowa o współpracy w zakresie analiz finansowych służb zdrowia i udzielaniu poręczeń. Umowa ta przewidywała, iż: - S. może wystąpić do M. z wnioskiem o dokonanie analizy finansowej swoich dłużników będących jednostkami służby zdrowia, doręczając zestawienie faktur wystawionych danemu dłużnikowi obejmujących wierzytelności mające być przedmiotem poręczenia; - w terminie 14 dni M. przedstawi S. analizę sytuacji finansowej dłużnika, określając termin w którym dłużnik będzie mógł dokonać zapłaty (za którą to czynność przewidziano płatność ryczałtową) i wypowie się czy jest zainteresowany udzieleniem poręczenia wierzytelności dłużnika, którego sytuację finansową przeanalizował i na jakich warunkach; - jeśli obie

strony będą tym zainteresowane zawrą umowę poręczenia ww. wierzytelności dłużnika, którego analiza finansowa dotyczyła, a następnie S. zawiadomi o tym swojego dłużnika, wyznaczy mu termin zapłaty zobowiązań wskazany w analizie finansowej wykonanej przez M., a jeśli dłużnik w tym terminie zobowiązań nie spłaci M. dokona zapłaty za dłużnika i wstąpi w prawa S. na podstawie art. 518 § 1 pkt 1 k.c.

W dniu 14 września 2012 roku S. wystąpił do M. z wnioskiem o dokonanie analizy finansowej pozwanego Szpitala, dołączając zestawienie wymienionych powyżej 34 faktur obejmujących wierzytelności przysługujące mu wobec strony pozwanej. S. zlecił M. ponadto wykonanie analizy finansowej ponad 20 swoich dłużników. M. w tym samym dniu, tj. 14 września 2012 roku, wykonał analizę finansową pozwanego, stwierdzając iż powinien on uregulować swoje zobowiązania w terminie 83 dni od powstania zobowiązania. W okresie od 12 września 2012 roku do 16 września 2012 roku M. dokonał analiz finansowych co najmniej 16 dłużników S.; zadanie to wykonywało 10 pracowników zatrudnionych w dziale ryzyka, opierając się na informacjach z publicznie dostępnych bilansów i wiedzy o rozrachunkach konkretnego dłużnika.

W dniu 17 września 2012 roku między S. a M. zawartych zostało co najmniej dwadzieścia jeden umów poręczenia, w tym umowa nr (...) dotycząca poręczenia zobowiązań Szpitala wobec S. wynikających z umów wyszczególnionych powyżej i ujętych w wymienionych powyżej fakturach, w łącznej kwocie 437.728,69 zł wraz z odsetkami za opóźnienie. S. zobowiązał się do udzielenia Szpitalowi ostatecznego terminu do spełnienia świadczenia w oparciu o analizę finansową wykonaną przez M. i poinformowania o zawarciu umowy poręczenia oraz do zapłaty na rzecz M. prowizji za poręczenie w kwocie 8.359,50 zł. Strony przewidziały, iż w razie niespłacenia zobowiązania przez pozwanego wobec S. w terminie określonym w ostatecznym wezwaniu do zapłaty, S. wezwie M. do spłaty w ciągu 5 dni poręczonego zobowiązania oraz że M. w dniu 28 września 2012 roku spłaci poręczone zobowiązanie, obejmujące należność główną i odsetki za opóźnienie liczone od daty wymagalności zobowiązania do dnia jego zapłaty przez poręczyciela dłużnika. Za spłatę poręczonego zobowiązania przewidziano wynagrodzenie dla M., stanowiące równowartość spłaconych odsetek za opóźnienie, o jaką to kwotę pomniejszona miała zostać kwota wpłaty dokonywanej przez M. w wykonaniu umowy poręczenia. Przyjęty przez strony umowy poręczenia termin wypełnienia swego zobowiązania przez M. jako poręczyciela (tj. 28 września 2012 roku) był przedmiotem uzgodnień stron - S. dążył do tego by termin wpłaty określono przed końcem września jako końcem roku finansowego, aby móc wykazać w sprawozdaniach finansowych wpływ środków pieniężnych od M..

Pismem z dnia 18 września 2012 roku S. udzielił pozwanemu ostatecznego terminu do uregulowania należności wynikających z wymienionych faktur do dnia 27 września 2012 roku, informując iż w wypadku spłaty umorzone zostaną odsetki za opóźnienie za okres od 17 września 2012 roku do 27 września 2012 roku oraz o zawartej z M. umowie poręczenia. Pismo to sporządzono na formularzu stanowiącym załącznik nr(...) do umowy poręczenia. Termin płatności w wezwaniu do zapłaty kierowanym do strony pozwanej, S. określił zgodnie z § 1 ust. 1 umowy poręczenia, opierając się o wynik analizy finansowej wykonanej przez M.. Jako początek biegu wynikającego z owej analizy 83-dniowego termin realizacji zobowiązań i S. i M. uznawały dzień wystawienia ostatniej z faktur będących przedmiotem poręczenia, gdyż ujmowały zestawienie wierzytelności S. wobec Szpitala będące przedmiotem poręczenia jako „pakiet”.

Pozwany w terminie do dnia 27 września 2012 roku nie zapłacił na rzecz S. należności ujętych w wymienionych fakturach. W dniu 28 września 2012 roku M. zapłacił na rzecz S. kwotę 3.858.817,82 zł, stanowiącą płatność wynikającą z 21 umów poręczenia zawartych między tymi spółkami w dniu 17 września 2012 roku. Wskazana kwota obejmowała m.in. należność w wysokości 465.593,69 zł, stanowiącą sumę poręczonych zobowiązań Szpitala wobec S., powiększonych o ustawowe odsetki za opóźnienie. Pismami z dnia 3 października 2012 roku, 30 października 2012 roku i 3 grudnia 2012 roku M. poinformował pozwanego o dokonanej przez siebie spłacie poręczonych zobowiązań i wzywał do zapłaty należności na swoją rzecz. Strona pozwana nie dokonała żadnych płatności na rzecz powodowej spółki.

Sąd I instancji uznał powództwo za częściowo uzasadnione.

Stan faktyczny był w zasadniczej części niesporny między stronami, bowiem żadna ze stron nie kwestionowała wiarygodności wynikających z umów łączących pozwanego i S., a za które poręczył powód. Niekwestionowany był także fakt dokonania zapłaty za te wiarygodności przez M.. Kwestią sporną było natomiast to, czy w następstwie dokonania zapłaty tych wiarygodności strona powodowa na mocy art. 518 § 1 pkt 1 k.c. jest legitymowana czynnie do domagania się zapłaty za te wiarygodności od pozwanego, czy też umowa poręczenia zawarta przez M. i S. była nieważna i powód nie był podmiotem odpowiedzialnym osobiście za długi Szpitala i nie wstąpił w prawa zaspokojonego wierzyciela.

Stawiając zarzut nieważności umowy poręczenia zawartej w dniu 17 września 2012 roku pomiędzy M. a S., pozwany powołał się na pozorność umowy, sprzeczność umowy z umownym zakazem cesji, sprzeczność umowy z zasadami współzycia społecznego, sprzeczność umowy z art. 54 ust. 5 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 roku o działalności leczniczej (t. jedn. Dz. U. z 2013 r., poz. 217 ze zm.; dalej jako ustawa o dział. lecz.) i obowiązującymi wcześniej odpowiednimi przepisami ustawy z dnia 30 sierpnia 1991 roku o zakładach opieki zdrowotnej (t. jedn. Dz. U. Nr 14 z 2007 r., poz. 89 ze zm.; dalej jako ustawa o z.o.z.), czy też zarzut obejścia przepisów ww. ustawy. Ostatni z przywoływanych argumentów Sąd Okręgowy uznał za częściowo uzasadniony.

Od 22 grudnia 2010 roku obowiązuje ustawowy wymóg uzyskiwania zgody podmiotu tworzącego samodzielny publiczny zakład opieki zdrowotnej na zawarcie umowy mającej na celu zmianę wierzyciela samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej, przy czym ustawodawca przewidział rygor nieważności umowy zawartej bez takiej zgody. Regulacja taka pierwotnie zamieszczona była w art. 53 ust. 6 i 7 ustawy o z.o.z., a od czasu wejścia w życie ustawy o dział. lecz. (tj. od 1 lipca 2011 roku) zawarta jest w art. 54 ust. 5 i 6 tej ustawy. Przepis art. 53 ust. 6 ustawy o z.o.z. stosował się wyłącznie do zobowiązań samodzielnymi publicznymi zakładami opieki zdrowotnej powstałych po dniu wejścia w życie ustawy nowelizującej, czyli po dniu 22 grudnia 2010 roku (art. 4 ustawy z dnia 22 października 2010 roku o zmianie ustawy o zakładach opieki zdrowotnej). Okoliczność ta miała znaczenie w niniejszej sprawie, gdyż jedynie część wiarygodności będących przedmiotem poręczenia przez M. powstała po dniu 22 grudnia 2010 roku. Przedmiotem poręczenia były wiarygodności wynikające z kilku umów, zawartych 13 lutego 2009 roku, 23 listopada 2009 roku, 29 czerwca 2010 roku, 2 maja 2011 roku, 16 listopada 2011 roku, 8 marca 2012 roku i 26 marca 2012 roku.

Sąd Okręgowy wskazał, że S. i M. nie ubiegały się o zgodę podmiotu tworzącego Szpital na zawarcie umowy poręczenia zobowiązań strony pozwanej powstałych z umów zawartych w dniu 2 maja 2011 roku, 16 listopada 2011 roku, 8 marca 2012 roku i 26 marca 2012 roku, albowiem stały na stanowisku, iż umowa poręczenia przez M. zobowiązań pozwanego nie jest „czynnością prawną mającą na celu zmianę wierzyciela”, o jakiej mowa w art. 53 ust. 6 ustawy o z.o.z. i art. 54 ust. 5 ustawy o dział. lecz. Zdaniem Sądu I instancji analiza zgromadzonych w sprawie dowodów z dokumentów oraz zeznań świadków, w szczególności świadka J. S., prowadziła jednak do wniosku, że celem umowy poręczenia nie było zabezpieczenie przez M. wykonania przez Szpital jego zobowiązań w stosunku do S., lecz szybka spłata owych zobowiązań przez powoda, pomniejszonych o prowizję przewidzianą w § 4 umowy i wstąpienie przez M. w prawa zaspokojonego wierzyciela. Umowa prowadziła więc w oczywisty sposób do zmiany wierzyciela. Sąd Okręgowy podkreślił, że powstanie obowiązku zapłaty ze strony M. było w okolicznościach sprawy prawie pewne dla stron umowy poręczenia. Po pierwsze, powszechnie znana była i jest zła kondycja finansowa publicznych jednostek służby zdrowia, a obie spółki w § 1 umowy o współpracy przyznawały, iż sektor służby zdrowia obarczony jest ryzykiem nieterminowych płatności. Po drugie, sporządzona przez M. na wniosek S. analiza sytuacji finansowej Szpitala nie mogła być dokumentem rzetelnym, a miała charakter fikcyjny, zważywszy na to, iż została wykonana w ciągu jednego dnia, równoległe z kilkudziesięcioma analizami innych podmiotów, przez zespół kilku osób, w oparciu o publicznie dostępne dane. Po trzecie, przyjęty przez strony okres poręczenia trwał zaledwie 10 dni (umowę poręczenia zawarto 17 września 2012 roku, a termin spłaty zobowiązania przez M. jako poręczyciela przewidziano na 28 września 2012 roku). Po czwarte, powód poręczał wykonanie przez pozwanego zobowiązań, mimo iż w chwili zawarcia umowy poręczenia Szpital pozostawał w opóźnieniu z zapłatą należności ujętych we wszystkich 34 fakturach, przy czym opóźnienie w płatności większości z nich przekraczało 83-dniowy termin określony przez M. jako możliwy termin płatności zobowiązań przez Szpital. Po piąte, pozwany praktycznie nie miał możliwości spełnić swoich zobowiązań wobec S. przed zaktualizowaniem się obowiązku poręczyciela, z uwagi na: znaną powszechnie złą kondycję finansową; niezwykle krótki termin wyznaczony w dodatkowym wezwaniu do zapłaty. Po szóste, S. i M. określiły w umowie

poręczenia termin spełnienia świadczenia przez poręczyciela w sposób dogodny dla S., który na koniec września był zobowiązany do sporządzenia sprawozdań finansowych i dążył do wykazania satysfakcjonujących wyników.

Zgodnie z art. 58 § 1 k.c. czynność prawna mająca na celu obejście ustawy jest nieważna, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek, w szczególności ten, iż na miejsce nieważnych postanowień czynności prawnej wchodzi odpowiednie przepisy ustawy. Obejściem ustawy jest zachowanie podmiotu, który napotykając prawny zakaz dokonania określonej czynności prawnej „obchodzi” go w taki sposób, że dokonuje innej niezakazanej formalnie czynności w celu osiągnięcia skutku związanego z czynnością zakazaną, a tym samym sprzecznego z prawem. Sąd Okręgowy wskazał, że stoi na stanowisku, iż M. i S. zawierając umowę poręczenia przez powoda zobowiązań pozwanego wynikających z umów zawartych 2 maja 2011 roku, 16 listopada 2011 roku, 8 marca 2012 roku i 26 marca 2012 roku dążyły do osiągnięcia skutku polegającego na zmianie wierzyciela Szpitala bez wymaganej zgody podmiotu tworzącego Szpital, obchodząc zakaz ustawowy przewidziany w art. 53 ust. 6 ustawy o z.o.z. i art. 54 ust. 5 ustawy o dział. lecz., przy wykorzystaniu instytucji poręczenia i wstąpienia w prawa zaspokojonego wierzyciela. Z tego powodu, umowa poręczenia z dnia 17 września 2012 roku w części dotyczącej zobowiązań pozwanego powstałych z umów zawartych z S. 2 maja 2011 roku, 16 listopada 2011 roku, 8 marca 2012 roku i 26 marca 2012 roku, ujętych w fakturach opisanych w uzasadnieniu, została uznana przez Sąd I instancji za nieważną na podstawie art. 58 § 1 i 3 k.c., z uwagi na zawarcie jej w celu obejścia zakazu ustawowego wynikającego z art. 53 ust. 6 ustawy o z.o.z. i art. 54 ust. 5 ustawy o dział. lecz. Skoro zatem powodowa spółka nie stała się poręczycielem spornych zobowiązań, spłacenie ich nie skutkowało wstąpieniem w prawa zaspokojonego wierzyciela na podstawie art. 518 § 1 pkt 1 k.c. i powód nie może skutecznie domagać się od pozwanego wykonania owych zobowiązań. Z tej przyczyny powództwo o zapłatę kwoty 430.499,15 zł podlegało oddaleniu.

Z uwagi na skuteczne cofnięcie pozwu w części dotyczącej należności w kwocie 725,57 zł, postępowanie w tym zakresie zostało umorzone na podstawie art. 355 § 1 k.p.c. Należność ta wynikała z umowy zawartej 2 maja 2011 roku, a więc w razie merytorycznego rozstrzygnięcia o niej podlegałaby oddaleniu ze względów powyżej przytoczonych.

W odniesieniu do zobowiązań pozwanego wobec S. powstałych przed dniem 22 grudnia 2010 roku, Sąd Okręgowy uznał umowę poręczenia za ważną, a jej wykonanie przez powodową spółkę za skutkujące nabyciem spłaconych wierzytelności na podstawie art. 518 § 1 pkt 1 k.c. Ustalenie to dotyczyło zobowiązań wynikających z umów zawartych 13 lutego 2009 roku, 23 listopada 2009 roku i 29 czerwca 2010 roku na łączną kwotę 48.614,15 zł, powiększoną o odsetki za opóźnienie w spełnieniu świadczenia, które na dzień poręczenia wynosiły 3.632,79 zł, a na dzień wniesienia pozwu 5.866,38 zł, czyli łącznie kwoty 54.480,53 zł. Skoro wskazane umowy zawarte zostały przed dniem 22 grudnia 2010 roku, a więc przed wprowadzeniem do ustawy o z.o.z. przepisu art. 53 ust. 6, umowa poręczenia zobowiązań wynikających z tych umów nie mogła być uznana za sprzeczną z owym przepisem ani zmierzającą do jego obejścia. Nie zostało także udowodnione, aby umowa poręczenia w części dotyczącej zobowiązań powstałych z umowy z dnia 29 czerwca 2010 roku była umową pozorną i stanowiła w istocie umowę przelewu wierzytelności wynikających z umowy z dnia 29 czerwca 2010 roku, zawartą z naruszeniem umownego zakazu cesji. O pozorności można mówić, gdy strony umowy nie mają zamiaru wywołania skutków prawnych, chcąc jednocześnie stworzyć okoliczności mające na celu zmylenie osób trzecich (art. 83 § 1 k.c.), gdy tymczasem strona powodowa zrealizowała umowę poręczenia w sposób dla niej właściwy, a żaden z przeprowadzonych w sprawie dowodów nie potwierdził tezy o braku zamiaru M. i S. wywołania skutków prawnych umowy poręczenia. Sąd I instancji nie podzielił także poglądu strony pozwanej, jakoby analizowana umowa poręczenia z dnia 17 września 2012 roku była nieważna z uwagi na jej sprzeczność z zasadami współżycia społecznego. Pozwany, zawierając umowy z S., przyjął na siebie zobowiązanie dokonania zapłaty stanowiącej ekwiwalent za otrzymane świadczenie. Poszukiwanie przez wierzycieli pozwanego dodatkowych sposobów na uzyskanie zapłaty za dostarczone towary i usługi jest zrozumiałe z punktu widzenia przedsiębiorcy i ma uzasadnienie gospodarcze. Skoro S. wypełniła swoje zobowiązania umowne, dostarczając pozwanemu towary czy usługi w ustalonym terminie i wolne od wad, pozwany nie płacąc umówionego wynagrodzenia narusza postanowienia umowne i zasady współżycia społecznego, a więc obecnie nie może domagać się ochrony prawnej na podstawie art. 5 k.c. Sąd Okręgowy zauważył, że w następstwie realizacji umowy poręczenia zawartej między S. a M. nie zmieniła się ani wysokość długu Szpitala ani wysokość odsetek za opóźnienie w spełnieniu świadczenia, a doszło jedynie do

zmiany wierzyciela. Mając to na uwadze, na podstawie art. 518 § 1 pkt 1 k.c. w zw. z właściwymi postanowieniami umów zawartych przez Szpital z S. 13 lutego 2009 roku, 23 listopada 2009 roku i 29 czerwca 2010 roku i art. 481 § 1 i 2 k.c. oraz art. 482 § 1 k.c., Sąd Okręgowy zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 54.480,53 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 5 lutego 2013 roku do dnia zapłaty. Zważywszy na fakt, iż powództwo zostało uwzględnione w niewielkiej części i dotyczyło zobowiązań powstałych przed grudniem 2010 roku, z realizacją których pozwany opóźnia się już kilka lat, nie było podstaw do skorzystania z możliwości rozłożenia zasądzonego świadczenia na raty na podstawie art. 320 k.p.c.

O kosztach procesu Sąd I instancji orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. i art. 100 k.p.c., dokonując ich stosunkowego rozdzielenia, przy uwzględnieniu, że powód wygrał sprawę w 11%.

Apelację od wyroku Sądu Okręgowego wniosła strona powodowa, zaskarżając go w części, tj. co do punktów trzeciego i czwartego. Zarzuciła:

1/ naruszenie przepisów prawa procesowego, tj.:

a/ art. 233 § 1 k.p.c. poprzez uznanie, że powszechnie znana zła kondycja finansowa szpitali oraz przyznanie przez obie spółki w § 1 umowy o współpracy, iż sektor służby zdrowia obarczony jest ryzykiem nieterminowych płatności jest dowodem na to, że celem stron umowy nie było zabezpieczenie zobowiązań tylko szybka spłata zobowiązań pozwanego,

b/ art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 217 § 3 k.p.c. i art. 278 § 1 k.p.c. poprzez błędne ustalenie, że analiza finansowa była dokumentem fikcyjnym, sporządzonym w ciągu jednego dnia na podstawie publicznie dostępnych danych, co jest ustaleniem błędnym z tego powodu, że udowodnienie fikcyjności analizy finansowej wymagałoby wiadomości specjalnych, Sąd również bezzasadnie w tym zakresie pominął zeznania świadka M. P., który wskazywał, że analiza została stworzona na podstawie algorytmu, a więc nie było wystarczających podstaw do stwierdzenia fikcyjności analizy finansowej,

c/ art. 233 § 1 k.p.c. poprzez błędne uznanie, że krótki okres poręczenia jest dowodem na to, że strony dążyły do szybkiej spłaty zobowiązań pozwanego, chociaż wszyscy świadkowie podkreślali, że celem zawartej umowy było zabezpieczenie zobowiązania, ponieważ dalej nie było pewności, że dłużnik nie ureguluje swoich zobowiązań, skoro powszechnie znana jest okoliczność, że samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej są regularnie finansowane przez NFZ, ponadto system finansów publicznych przewiduje sankcje, jeżeli jednostki sektora finansów publicznych zaciągają zobowiązania, od których naliczone będą odsetki za opóźnienie, a należność była już od długiego czasu wymagalna, a więc istniało wysokie prawdopodobieństwo, że pozwany spłaci swoje zobowiązania, aby nie powiększać zadłużenia,

d/ art. 278 § 1 k.p.c. poprzez uznanie, że termin w jakim powód poręczał zobowiązania jest za krótki, chociaż dla stwierdzenia tej okoliczności wymagane są wiadomości specjalne i pomimo, że wierzytelność już od dłuższego czasu była wymagalna,

e/ art. 233 § 2 k.p.c. w zw. z art. 65 § 2 k.c. poprzez błędne wyprowadzenie wniosku z treści preambuły do umowy o współpracy w zakresie analiz finansowych służby zdrowia i udzielaniu poręczeń w ten sposób, że poręczenie pozostawało w sprzeczności z oświadczeniami zawartymi w preambule do umowy poręczenia, gdzie wskazywano, że M. zgodził się poręczyć zobowiązania Szpitala wobec S. na wypadek, gdyby Szpital nie dokonał płatności na rzecz S. w terminie wskazanym w analizie finansowej wykonanej przez M. i Sąd podczas wykładni tego postanowienia pominął fakt, że to postanowienie to warunek w rozumieniu Kodeksu cywilnego,

f/ art. 233 § 1 k.p.c. poprzez uwzględnienie zeznań świadka J. S., chociaż zeznania świadka są niewiarygodne, ponieważ świadek był dyrektorem finansowym oraz prokurentem spółki (...), a w chwili przesłuchania nie był tam już zatrudniony, natomiast zeznania pozostałych świadków były spójne, wyczerpujące, wzajemnie się uzupełniały, a więc zasługiwały na uwzględnienie,

g/ art. 233 § 1 k.p.c. poprzez błędne ustalenia w stanie faktycznym polegające na stwierdzeniu, że żaden świadek nie potrafił racjonalnie wytłumaczyć ekonomicznego sensu poręczenia zobowiązań przeterminowanych, chociaż świadek Z. M. tłumaczył, że spółka (...) wystąpiła z wezwaniem do zapłaty, umarżając część odsetek oraz, że Szpital otrzymał jeszcze jeden termin wywiązania się ze swoich zobowiązań,

2/ naruszenie przepisów prawa materialnego, tj.:

a/ art. 58 § 1 k.c. w zw. z art. 53 ust. 6 ustawy o z.o.z. oraz art. 54 ust. 5 ustawy o dział. lecz. poprzez jego zastosowanie, z powodu bezzasadnego uznania, że umowa poręczenia miała na celu obejście art. 53 ust. 6 ustawy o z.o.z. oraz art. 54 ust. 5 ustawy o dział. lecz.,

b/ art. 876 k.c. poprzez błędną wykładnię i przyjęcie, że poręczenie może dotyczyć tylko wierzytelności niewymagalnych, ponieważ poręczenie wierzytelności wymagalnych nie spełnia warunku niepewności co do wykonania przez dłużnika zobowiązania, co uzasadniałoby sens przyjęcia przez poręczyciela ryzyka niewykonania zobowiązania w terminie.

Wskazując na powyższe zarzuty powód wniósł o zmianę wyroku poprzez zasądzenie kwoty 430.499,15 zł z ustawowymi odsetkami od kwoty 485.705,25 zł od dnia 5 lutego 2013 roku do dnia 18 kwietnia 2013 roku oraz z ustawowymi odsetkami od kwoty 484.979,68 zł od dnia 19 kwietnia 2013 roku do dnia zapłaty oraz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych za obie instancje, ewentualnie uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji i zasądzenie przez ten Sąd kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego za obydwie instancje.

W odpowiedzi na apelację z dnia 17 lipca 2014 roku strona pozwana wniosła o oddalenie apelacji oraz zasądzenie od strony powodowej kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługiwała na uwzględnienie.

Sąd Apelacyjny uznaje za prawidłowe ustalenia faktyczne dokonane przez Sąd I instancji i przyjmuje je jako własne. W istotnej części opierały się one na niekwestionowanych przez strony dokumentach obrazujących relacje handlowe łączące S. i Szpital oraz relacje prawno-gospodarcze pomiędzy M. i S.. Właściwie ocenione zostały przez Sąd Okręgowy również osobowe środki dowodowe i na ich podstawie dokonano właściwych ustaleń faktycznych. Już w tym miejscu podkreślić jednak należy, że podstawowe znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy miały kwestie materialnoprawne, bowiem to one przesądzały o oddaleniu powództwa w zakresie kwoty 430.499,15 zł, a tym samym i oddaleniu apelacji strony powodowej.

Nietrafny był zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. statuującego zasadę swobodnej oceny dowodów. Zgodnie z treścią tego przepisu sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania, na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału. Sąd dokonuje swobodnej oceny dowodów, nie może to być jednak ocena dowolna. Granice sędziowskiej oceny dowodów wyznaczają przepisy proceduralne (przepisy Kodeksu postępowania cywilnego o dowodach i postępowaniu dowodowym), reguły logicznego rozumowania oraz zasady doświadczenia życiowego. Ujęcie swobodnej oceny dowodów w ramy proceduralne oznacza, że musi ona odpowiadać warunkom określonym przez ustawę procesową. Oznacza to, że po pierwsze, sąd może opierać się jedynie na dowodach prawidłowo przeprowadzonych. Po drugie, ocena dowodów musi być dokonana na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału dowodowego (vide art. 233 § 1 in fine k.p.c.), tj. sąd musi ocenić wszystkie przeprowadzone dowody oraz uwzględnić towarzyszące im okoliczności, które mogą mieć znaczenie dla oceny mocy i wiarygodności tych dowodów. Po trzecie, sąd zobowiązany jest przeprowadzić selekcję dowodów, tj. dokonać wyboru tych, na których się oparł i ewentualnie odrzucić inne, którym odmówił wiarygodności i mocy dowodowej. Wiąże się to jednocześnie z obowiązkiem należytego uzasadnienia orzeczenia (art. 328 § 2 k.p.c.). W związku z powyższym postawienie sądowi I instancji skutecznego zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. wymaga wykazania naruszenia przepisów prawa

procesowego o dowodach lub uchybienia zasadom logicznego rozumowania lub doświadczenia życiowego, bowiem tylko takie zarzuty można przeciwstawić uprawnieniu sądu do dokonania swobodnej oceny dowodów. W tej sytuacji nie będzie wystarczające samo przekonanie strony o innej niż przyjął sąd wadze i znaczeniu poszczególnych dowodów i ich odmiennej ocenie niż ocena dokonana przez sąd. Innymi słowy skarżący nie może ograniczyć się do przedstawienia alternatywnego stanu faktycznego ustalonego na podstawie własnej oceny dowodów, ale musi odwołując się do argumentów jurydycznych wykazać, że sąd naruszył wynikające z art. 233 § 1 k.p.c. zasady oceny wiarygodności i mocy dowodów i że naruszenie to mogło mieć wpływ na wynik sprawy.

Naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. w powyżej opisany sposób strona pozwana nie wykazała, ograniczyła się bowiem do przedstawienia własnych ocen, co nie jest równoznaczne w wykazaniem, że Sąd I instancji naruszył reguły swobodnej oceny dowodów.

Przechodząc do kwestii materialnoprawnych, na wstępie zauważyć należało, że w dacie zawierania przez M. i S. umowy poręczenia (17 września 2012 roku) obowiązywała ustawa o dział. lecz., która w art. 54 ust. 5 stanowiła, że czynność prawna mająca na celu zmianę wierzyciela samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej może nastąpić po wyrażeniu zgody przez podmiot tworzący. Podmiot tworzący wydaje zgodę albo odmawia jej wydania, biorąc pod uwagę konieczność zapewnienia ciągłości udzielania świadczeń zdrowotnych oraz w oparciu o analizę sytuacji finansowej i wynik finansowy samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej za rok poprzedni. Zgodę wydaje się po zaciągnięciu opinii kierownika samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej. Stosownie do art. 54 ust. 6 ustawy o dział. lecz. czynność prawna dokonana z naruszeniem ust. 2-5 jest nieważna. Na marginesie zauważyć należało, że dość zbliżone rozwiązanie przewidywała ustawa o z.o.z. w art. 53 ust. 6 w brzmieniu obowiązującym od dnia 22 grudnia 2010 roku.

Nie było w sprawie sporne, że podmiot tworzący pozwany Szpital żadnych zgód mających na celu zmianę wierzyciela z S. na M. nie wyrażał.

Regulacja zawarta w art. 54 ust. 5 ustawy o dział. lecz. niewątpliwie odnosi się do umów przelewu mających za przedmiot wierzytelności w stosunku do samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej (dalej jako s.p.z.o.z.), zatem w przypadku, gdyby S. oraz M. zawarły taką umowę byłaby ona nieważna (sankcja wskazana w art. 54 ust. 6 ustawy o dział. lecz.).

Ponieważ w ww. przepisie mowa jest o czynnościach prawnych mających na celu zmianę wierzyciela s.p.z.o.z., powstaje kwestia, czy regulacja ta odnosi się również do czynności prawnych, których skutkiem, nie zaś celem, jest zmiana wierzyciela s.p.z.o.z. Problem ten budził wątpliwości w orzecznictwie sądów powszechnych, w tym w orzecznictwie tut. Sądu Apelacyjnego. W wyroku z dnia 6 czerwca 2014 roku, w sprawie I CSK 428/13 (OSNC 2015/4/53), Sąd Najwyższy stanął na stanowisku, że poręczenie udzielone za zobowiązania zakładu opieki zdrowotnej bez wymaganej zgody organu założycielskiego (art. 53 ust. 6 ustawy o z.o.z., obecnie art. 54 ust. 5 ustawy o dział. lecz.) jest nieważne. Sąd Najwyższy zwrócił uwagę, że analizowane regulacje prawne przewidują nie tylko zakaz dokonywania czynności prawnych prowadzących do zmiany wierzyciela s.p.z.o.z., ale i szczególną reglamentację prawną obrotu wierzytelnościami „szpitalnymi” i to w interesie ogólnym, a nie tylko w interesie samej jednostki leczniczej. Świadczą o tym m.in. wskazane w ustawie przesłanki wrażenia zgody, czas udzielenia zgody, procedura jej udzielenia. Zgoda organu założycielskiego stanowi wyraz wstępnej kontroli finansowej s.p.z.o.z. pod kątem możliwości sprawnego wykonywania usług medycznych przez te podmioty, a nie tylko zwykłą formalno-prawną przesłankę skuteczności czynności prawnej wierzyciela s.p.z.o.z. Po drugie, w ocenie Sądu Najwyższego nie ma podstaw do zakładania, że w art. 53 ust. 6 ustawy o z.o.z. (art. 54 ust. 5 ustawy o dział. lecz.) doszło do wyczerpującego określenia katalogu typowych czynności prawnych, których musiałaby dotyczyć zgoda organu założycielskiego. Zamierzeniem ustawodawcy było wskazanie ogólnie na takie czynności prawne z punktu widzenia ich celu jurydycznego, przewidywanego przez strony czynności, niezależnie od ich dogmatyczno-prawnej konstrukcji oraz typowej dla nich funkcji. Chodzi zatem o wyeliminowanie takich sytuacji, w których w wyniku określonej czynności prawnej pojawi się nowy wierzyciel s.p.z.o.z. dochodzący należności wynikającej z pierwotnie zawartej umowy. Krąg czynności prawnych określony w analizowanych przepisach nie może zatem ograniczać się do samej cesji, czy też

faktoringu, indosu wekslowego. Sąd Najwyższy odwołał się też do ratio legis art. 53 ust. 6 ustawy o z.o.z. (art. 54 ust. 5 ustawy o dział. lecz.) i wskazał, że mają one na względzie zapobieżenie narastaniu zadłużenia poszczególnych s.p.z.o.z., co stanowi z reguły efekt komercyjnego obrotu wierzytelnościami niezależnie od przyjętej in concreto formuły prawnej takiego obrotu. Zakłady opieki zdrowotnej mają bowiem do spełnienia funkcje lecznicze w interesie ogólnym, a ich uczestniczenie w obrocie prawnym powinno sprzyjać niezakłóconemu wypełnianiu tych funkcji. W konkluzji Sąd Najwyższy uznał, że poręczenie należy do grupy „czynności prawnych mających na celu zmianę wierzyciela” w rozumieniu art. 53 ust. 6 ustawy o z.o.z. (art. 54 ust. 5 ustawy o dział. lecz.), a zatem, gdy zostało udzielone bez zgody organu założycielskiego s.p.z.o.z. jest nieważne. Stanowisko to zostało podtrzymane przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 9 stycznia 2015 roku, V CSK 111/14, (LEX nr 1622337) oraz w wyroku z dnia 18 lutego 2015 roku, I CSK 110/14, (niepub.). W uzasadnieniu wyroku z dnia 9 stycznia 2015 roku Sąd Najwyższy ponownie podkreślił, że kategoria „czynności prawnych mających na celu zmianę wierzyciela” wskazana w art. 54 ust. 5 ustawy o dział. lecz. nie jest pojęciem dogmatyczno-prawnym, którym posługuje się doktryna prawa cywilnego. Jest to formuła przyjęta przez ustawodawcę jedynie na użytek ustawy o dział. lecz. w intencji objęcia nią wielu przypadków zmiany wierzyciela. Nie jest to zatem wyczerpujący katalog takich czynności prawnych, ograniczony jedynie do przelewu wierzytelności (w różnych wariantach), instytucji zbliżonych do przelewu, czy też nawiązujących do przelewu. Chodzi o ogólne wskazanie na takie czynności prawne z punktu widzenia ich jurydycznego celu, przewidywanego przez strony czynności, niezależnie od etapów jego osiągnięcia. Innymi słowy ustawodawca zmierzał do wyeliminowania takiej sytuacji, w której w wyniku dokonania określonej czynności prawnej pojawi się nowy wierzyciel s.p.z.o.z., dochodzący należności wynikającej z pierwotnie zawartej umowy. W konkluzji stwierdzono, że rolą sądu pozostaje ocena tego, czy określona czynność prawna, niezależnie od jej prawnej konstrukcji i zasadniczej funkcji, ma w istocie na celu in concreto zmianę wierzyciela w rozumieniu art. 54 ust. 5 ustawy o dział. lecz.

Sąd Apelacyjny w niniejszym składzie podziela przedstawione powyżej jednolite stanowisko Sądu Najwyższego co do skutków prawnych poręczenia za zobowiązania zakładu opieki zdrowotnej bez wymaganej zgody organu założycielskiego kierując się przytoczonymi argumentami oraz mając na względzie potrzebę zapewnienia jednolitej praktyki stosowania prawa.

Uwzględniając dokonane w sprawie ustalenia faktyczne stwierdzić należy, że zawarta pomiędzy powodem a S. umowa poręczenia miała na celu zmianę wierzyciela w rozumieniu art. 54 ust. 5 ustawy o dział. lecz., zatem dla swej ważności wymagała zgody organu założycielskiego pozwanego Szpitala. Świadczy o tym przebieg współpracy pomiędzy powodową spółką a S., w szczególności zaś treść zawartych w dniu 12 września 2012 roku umowy o współpracy w zakresie analiz finansowych służby zdrowia i udzielaniu poręczeń oraz w dniu 17 września 2012 roku umowy poręczenia. Przede wszystkim, zwrócić należało uwagę na znaczne skoncentrowanie w czasie zdarzeń. Umowa o współpracy zawarta została w dniu 12 września 2012 roku, 14 września 2012 roku spółka (...) zwróciła się do powoda z wnioskiem o dokonanie analizy finansowej pozwanego i już w tym samym dniu taka analiza została wykonana. W dniu 17 września 2012 roku zawarta z kolei została umowa poręczenia, przy czym obejmowała ona bardzo krótki okres czasu, bowiem M. jako poręczyciel był zobowiązany spłacić poręczone zobowiązania pozwanego Szpitala do 28 września 2012 roku. Przedstawione okoliczności wskazują, że zamierzonym i oczekiwanym celem działań podjętych przez powoda oraz S. było przede wszystkim zawarcie umowy poręczenia, a następnie, po wykonaniu przez stronę powodową obowiązku poręczycielskiego doprowadzenie do zmiany osoby wierzyciela Szpitala poprzez wykorzystanie instytucji subrogacji ustawowej (art. 518 § 1 k.c.). Po pierwsze, zauważyć należy, że analiza finansowa pozwanego wykonana została w jeden dzień. Jakkolwiek słusznie zauważył powód, że twierdzenie Sądu Okręgowego o fikcyjności tej analizy nie znajdowało oparcia w gromadzonym materiale dowodowym, to jednak nie sposób nie stwierdzić, że nie mógł to być dokument analizujący w sposób pogłębiony sytuację finansową pozwanego, w oparciu o który mogłaby zostać podjęta decyzja o celowości lub nie udzielenia poręczenia, którego głównym celem jest danie wierzycielowi zabezpieczenia co do wykonania zobowiązania ciążącego na dłużniku. Zauważyć należy, że głównym wynikiem przedmiotowej analizy było stwierdzenie, że Szpital powinien regulować zobowiązania w terminie 83 dni od ich powstania. Okoliczność ta sama w sobie nie przesądzała o celowości lub nie udzielenia poręczenia, istotniejsze znaczenie powinna mieć bowiem ogólna sytuacja ekonomiczno-finansowa dłużnika, a uwzględniając realia niniejszej sprawy także sposób finansowania działalności strony pozwanej. Po drugie, krótki okres udzielonego przez powoda poręczenia wskazywał, że zamiarem

stron było nie tyle doprowadzenie do uzyskania zapłaty od dłużnika - chociaż oczywiście tego, że taka zapłata do 28 września 2012 roku nastąpi nie można było wykluczyć - ile doprowadzenie do zapłaty przez poręczyciela ze skutkiem zmiany wierzyciela na podstawie art. 518 § 1 k.c. Strony musiały zdawać sobie sprawę, że dotychczasowy przebieg współpracy pomiędzy S. a pozwanym, przede wszystkim długotrwałe zaległości w regulowaniu zobowiązań, sposób finansowania działalności pozwanego, czyniły mało prawdopodobnym, aby pozwany uregulował swoje zobowiązania przed upływem termin, w którym aktualizował się obowiązek poręczyciela. Zauważyć należy, że termin 28 września 2012 roku w żaden sposób nie wynikał z analizy finansowej, natomiast zgodnie z zeznaniami świadka J. S. został uzgodniony z powodem przez S. z uwagi na to, że z końcem września następowało zamknięcie roku finansowego wierzyciela i było dla niego istotne, aby móc wykazać w sprawozdaniu finansowym wpływy od powodowej spółki. Ocena zeznań świadka J. S. została dokonana przez Sąd I instancji prawidłowo i nie została w żaden sposób podważona w apelacji. W szczególności za zupełnie gołosłowne uznać należało twierdzenia apelującego o konflikcie pomiędzy świadkiem a spółką (...), co miałyby uzasadniać zeznawanie przez ww. na niekorzyść swojego byłego pracodawcy.

Podsumowując powyższe stwierdzić należało, że celem zawarcia przez powoda i S. umowy poręczenia było doprowadzenie do zmiany wierzyciela Szpitala przy wykorzystaniu instytucji subrogacji ustawowej. Skutkowało to nieważnością umowy poręczenia zgodnie z regulacją art. 54 ust. 6 ustawy o dział. lecz., przy czym nieważność ta wynikała ze sprzeczności czynności prawnej z prawem, a nie z uwagi na jej zawarcie w celu obejścia prawa, jak przyjął to Sąd Okręgowy. Nie miało to jednak istotnego znaczenia dla ostatecznego rozstrzygnięcia sprawy, bowiem trafna była konkluzja Sądu I instancji, że skoro strona powodowa nie stała się poręczycielem zobowiązań objętych umową z dnia 17 września 2012 roku, to ich zapłata nie skutkowałą wstąpieniem w prawa zaspokojonego wierzyciela na podstawie art. 518 § 1 k.c., a tym samym M. nie jest wierzycielem pozwanego Szpitala. Skutkowało to uznaniem powództwa o zapłatę kwoty 430.499,15 zł za bezzasadne, a tym samym i oddaleniem apelacji.

Mając powyższe na względzie, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację jako bezzasadną.

O kosztach postępowania odwoławczego Sąd II instancji orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3, art. 99, art. 108 § 1 w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. oraz na podstawie § 6 pkt 7 w zw. z § 12 ust. 1 pkt 2 rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (t. jedn. Dz. U. z 2013 r., poz. 490).